

tieto

NUORI.FI

LASTEN JA NUORTEN SÄÄTIÖ

TULEVAI- SUUDEN.. TYÖ

Ammatit muuttuvat, elämäntaidot ratkaisevat – Millaista on tulevaisuuden työ nuorten mielestä?

Digitalisaation vaikutuksista työelämässä käydään vilkasta yhteiskunnallista keskustelua. Teknologian nopea kehitys haastaa meitä pohtimaan, miten automaatio ja tekoäly mullistavat eri toimialoja ja työntekijän kohtaamia osaamisvaatimuksia tulevaisuuden työelämässä. Nuorten ääni kuuluu harvoin tässä keskustelussa. On kuitenkin tärkeää, että nuoret pääsevät itse osallistumaan keskusteluun sen sijaan, että he olisivat vain keskustelujen kohteena.

Tämä raportti valottaa suomalaisten nuorten näkemyksiä tulevaisuuden työstä. Raportti perustuu Lasten ja nuorten säätiön sekä ohjelmisto- ja palveluyritys Tiedon teettämään kyselyyn, jossa selvitettiin nuorten käsityksiä työn murroksesta, tulevaisuuden työmarkkinoista ja työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tutkimuksen ja tämän raportin kautta nuoret osallistuvat heidän tulevaisuuttaan koskevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja saavat mahdollisuuden vaikuttaa tulevaisuuteensa.

Tutkimus tehtiin keväällä 2018 ja siihen vastasi 3 033 yläkouluikäistä eli 13–16-vuotiasta nuorta.

Työelämä muuttuu radikaalisti – perinteiset ammatit katoavat

Miltä tulevaisuuden työelämä näyttää nuorten silmin? Monen nuoren mielestä koulussa ei puhuta tulevaisuuden työelämästä tarpeeksi: vaikka yli puolet vastaajista ajattelee, että tulevaisuuden työelämästä puhutaan koulussa riittävästi, peräti 41 prosenttia vastaajista on jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämästä.

Maailman talousfoorumi on arvioinut, että nuorista 65 prosenttia työllistyy ammattiin, jota ei ole vielä olemassa.¹ Yli puolet kyselyyn

vastanneista nuorista (57 %) on jokseenkin samaa mieltä siitä, että **suurin osa nykyisistä töistä katoaa tulevaisuudessa**.

Valtaosa nuorista (46 %) ei pelkää tulevaisuuden työelämää. Kuitenkin yli kolmasosa (34 %) kertoo, että tulevaisuuden työelämä pelottaa hieman.

¹ WEFORUM – THE FUTURE OF JOBS 2016

53 %
nuorista on epävarmoja siitä, mitä työtä haluaa tehdä tulevaisuudessa

25 %
nuorista ei ole varmoja, löytävätkö töitä tulevaisuudessa

Miltä alalta uskot löytäväsi töitä tulevaisuudessa? Valitse kaksi alaa.

24%

Terveydenhuolto

21%

Teknologia-ala

21%

Sosiaaliala

Nuoret uskovat, että löytävät töitä etenkin terveydenhuollosta (24 %), teknologia-alalta (21 %) tai sosiaalialalta (21 %). Kuitenkin viiden suosituimman vastausvaihtoehdon joukkoon mahtuivat myös ”En osaa sanoa” (19 %) ja ”Jokin muu, mikä” (19 %). Valmiiksi annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta suosittuja vastauksia olivat lakiala, kauneudenhoitoala, eläimiin liittyvät ammatit, kuten eläinlääkäri ja hevostenhoitaja, ja urheilu.

Perinteiset teollisuudenalat eivät vakuuta nuoria: esimerkiksi maa- ja metsätaloudesta, ympäristöalalta tai elintarviketeollisuudesta työpaikan uskoo löytävänsä vain noin neljä prosenttia vastaajista – siitä huolimatta, että esimerkiksi metsätalous tuo yli 20 prosenttia Suomen vientituloista ja työllistää välillisesti yli sata tuhatta suomalaista erityisesti maakunnissa.² Toisaalta esimerkiksi hypetetyin peliteollisuuden työllistävään voimaan uskoo kymmenisen prosenttia nuorista. Pelialalle povataan kasvua, mutta luvut ovat toistaiseksi päinvastaiset nuorten uskomuksiin verrattuna: peliala työllistää Suomessa noin 3 000 henkilöä, kun ruoka-alan tuotannossa eli maataloudessa ja elintarviketeollisuudessa työskentelee 250 000 suomalaista.³

² METSÄTEOLLISUUS – TUTKIMUS: METSÄTEOLLISUUDELLA SUURI KANSANTALOUDELLINEN MERKITYS SUOMESSA – VEROKERTYMÄ LÄHES 4 MILJARDIA EUROA

³ YLE UUTISET – PROFESSORI: PELITEOLLISUUDESTA TULLUT VAKAVASTI OTETTAVA TOIMIALA ja MTK – LUKE SELVITTI: RUOKA-ALA TYÖLLISTÄÄ SUOMESSA LÄHES 340 000 HENKEÄ

Työkaverina kone? Ei kiitos!

Nuoret uskovat teknologian korostuvan tulevaisuuden työelämässä. Lähes kaikki vastaajat (92 %) ovat väittämästä täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Sen sijaan vain 23 prosenttia kertoo toivovansa, että teknologian rooli korostuu tulevaisuuden työelämässä. Loput ovat varautuneempia: teknologian roolin korostumista toivoo osittain lähes puolet (48 %), ja vajaa viidesosa (18 %) ei haluaisi, että sen rooli korostuu.

Nuorista 27 prosenttia pitää teknologiaa puhtaasti mahdollisuutena ja 8 prosenttia näkee sen pelkästään uhkana. Yli puolet (57 %) kokee, että teknologia on molempia. Nuoret esimerkiksi uskovat, että koneet tekevät jatkossa tylsät työt ihmisten puolesta: **kaksi kolmasosaa nuorista uskoo tekoälyn korvaavan ihmisen tekemän rutiinityön tulevaisuudessa.** 56 prosenttia on tästä jokseenkin samaa mieltä ja 12 prosenttia täysin samaa mieltä.

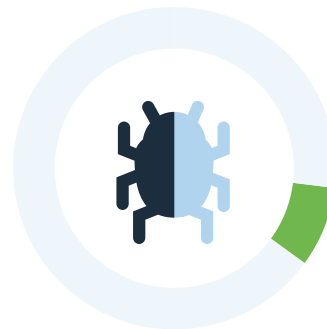
Selvä enemmistö vastaajista (65 %) haluaisi kuitenkin tehdä töitä mieluummin ihmisen kuin tietokoneen kanssa. Neljäsosa (25 %) tekisi mieluummin töitä sekä ihmisen että koneen kanssa. Koneen kanssa työskentelisi mieluummin vain 5 prosenttia nuorista.

Julkisessa keskustelussa taajaan käytetty diginatiivin käsite ei puhuttele nuoria. Vastaajista vain 24 prosenttia kokee olevansa diginatiivi eli kuuluvansa sukupolveen, joka ei ole kokenut aikaa ennen internetiä ja mobiililaitteita. 29 prosenttia kokee olevansa osittain diginatiivi, ja 33 prosenttia ei osaa sanoa. 14 prosenttia ei mielestään ole diginatiivi.

Onko teknologia mielestäsi uhka vai mahdollisuus työelämässä?

27 %
Mahdollisuus

8 %
Uhka

57 %
Molempia

77 %
hyvä koulutus

56 %
asenne

37 %
ammattiosaaminen

Nuoret uskovat asenteeseen ja osaamiseen, eivät taustan vaikutukseen

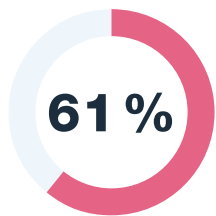
On selvää, että pelkkä luonteva suhtautuminen teknologiaan ei nuorten mielestä riitä tulevaisuuden työelämässä. Valtaosa nuorista uskoo koulutukseen: 77 prosenttia katsoo, että ennen kaikkea hyvä koulutus auttaa heitä työllistymään tulevaisuudessa. Myös asennetta pidetään tärkeänä (56 %). Kolmanneksi tärkeimpänä pidetään ammattiosaamista (37 %).

Nuoret uskovat siis voivansa itse vaikuttaa työllistymiseensä kouluttautumisen ja oikeanlaisen asenteen avulla. Myös monipuolinen työkokemus (30 %) ja hyvä työhakemus (26 %) ovat nuorten mielestä työllistymisen kannalta melko tärkeitä.

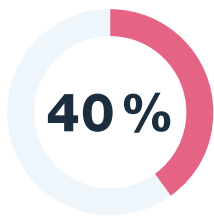
Rakenteiden ja verkostojen vaikutukseen ei moni usko: esimerkiksi ulkonäön (2 %), perhetaustan (4 %) ja oikeiden ihmisten tuntemisen (5 %) ei nähdä auttavan työllistymisessä. Tämä tulos voi viitata nuorten tietynlaiseen sinisilmäisyyteen. Esimerkiksi vanhempien koulutustausta periytyy Suomessa tutkitusti voimakkaasti, verkostojen avulla on helpompaa löytää niin sanottuja piilotyöpaikkoja, ja jopa työnhakijan ulkonäkö voi vaikuttaa rekrytointipäätöksiin.⁴ Nuoren saattaa olla vaikea kohdata mahdollisia vastoinkäymisiä työelämässä, jos hän uskoo, että menestys on pelkästään itsestä kiinni.

⁴ Ks. esim. TILASTOKESKUS.FI – VANHEMPIEN KOULUTUS VAIKUTTAA LASTEN VALINTOIHIIN SITRA.FI – INFOGRAAFI: MIKÄ ON SUOMALAISTEN PERUSKUNTO UUDESSA TYÖELÄMÄSSÄ? ja PARVIAINEN, J., KINNUNEN, T., JA KORTELAINEIN, I. (TOIM.) RUUMIILLISUUS JA TYÖELÄMÄ. TYÖRUUMIS JÄLKITEOLLISESSA TALOUDESSA. VASTAPAINO, 2016

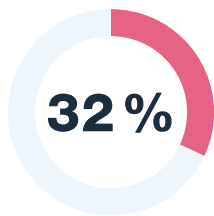
Mitkä seuraavista taidoista koet tärkeimmiksi tulevaisuuden työelämässä? Valitse kolme taitoa.

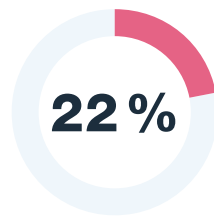
Sosiaaliset taidot

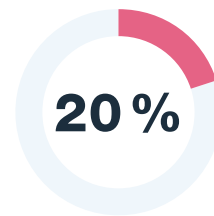
Kielten osaaminen

Digitaaliset taidot

Rohkeus toimia

Kyky oppia uutta

Mikä erottaa ihmisen koneesta tulevaisuuden työelämässä?

Nuoret pitävät koulutusta tienä menestykseen, mutta nimeävät tärkeimmäksi taidoksi tulevaisuuden työelämässä sosiaaliset taidot (61 %). Toiseksi tärkeimmäksi koetaan kielten osaaminen (40 %). Kykyä kommunikoida ihmisten kanssa pidetään siis tärkeänä, ja työelämän kansainvälisyyteen uskotaan. Juuri sosiaalisen kanssakäymisen taito erottaa ihmisen koneesta, ja on siksi valtti digitalisoituvassa työelämässä. Kiinnostavaa on, että kirjallisia taitoja ei pidetä olennaisina työllistymisen kannalta, vaikka viestintä tapahtuu digitalisoituvassa maailmassa paljolti nimenomaan kirjoitetun tekstin välityksellä: vain kaksi prosenttia nuorista mainitsi kirjalliset taidot tärkeimpien joukossa.

Vasta kolmanneksi tärkeimpänä pidetään digitaalisia taitoja (32 %). Toisaalta kymmenen prosenttia vastaajista valitsi yhdeksi tärkeimmistä taidoista koodaamisen tai sosiaalisen median käytön, jotka oli listattu kyselyssä erikseen.

Myös kyky oppia uutta (20 %) ja rohkeus toimia (22 %) nähdään keskeisinä taitoina tulevaisuuden työelämässä. Näitä joustavuutta osoittavia ominaisuuksia tarvitaan, jos työuran suunta muuttuu tai on kouluttauduttava uudelleen. Vastaukset saattavat heijastella julkista keskustelua, jossa usein todetaan työurien pirstaloituvan ja työelämän muuttuvan entistä epävarmemmaksi.

Nuorten vastauksissa korostuvat siis niin kutsutut elämäntaidot, kuten rohkeus toimia sekä sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot. Kyseessä on joukko opittavia ja harjoiteltavia taitoja, jotka auttavat selättämään elämän solmukohdat.

Sen sijaan esimerkiksi kriittistä ajattelua nuoret eivät pidä tärkeinä: vain viitisen prosenttia vastaajista nostaa sen tärkeimpien ominaisuuksien joukkoon. Kriittistä ajattelua kuitenkin vaaditaan esimerkiksi silloin, kun päätöksenteossa käytetään apuna verkosta haettua tietoa tai tekoälyä. Koneellahan ei ole kykyä punnita esimerkiksi tiedon luotettavuutta tai päätöksen eettisyyttä.

**Nuoret eivät
pidä kriittistä
ajattelua
erityisen
tärkeänä.**

Sosiaaliset taidot arvossa – kriittinen ajattelu hukassa?

Tässä raportissa esitetyt tutkimustulosten perusteella yläkouluikäiset suomalaisnuoret pääosin luottavat työllistyvänsä tulevaisuudessa, vaikka kokevatkin, että suurin osa nykyisistä töistä katoaa tulevaisuudessa. Yksittäisten, kapeahkosti määriteltyjen taitojen sijaan nuoret uskovat koulutuksen ja sosiaalisten taitojen olevan avaimia työllistymiseen ja työelämässä menestymiseen.

Inhimilliset, ihmisten väliseen kanssakäymiseen liittyvät taidot, kuten sosiaaliset taidot, kielitaito, ihmissuhdetaidot ja empatiakyky, korostuvat nuorten vastauksissa, kun taas matemaattinen, tekninen ja asiaosaaminen – esimerkiksi koodaaminen – eivät näyttäydä yhtä tärkeinä.

1.

Nuoret uskovat voivansa itse vaikuttaa työllistymiseensä ja urapolkuunsa, sillä osaamisen lisäksi oikeanlaista asennetta ja rohkeutta pidetään tärkeinä. Epätasa-arvoa luovien yhteiskunnallisten rakenteiden vaikutusta työllistymiseen ei pidetä suurena. Pääasiassa nuoret suhtautuvat tulevaan optimistisesti. Vertailun vuoksi esimerkiksi vuoden 2016 Nuorisobarometrissä todetaan 15–29-vuotiaiden nuorten kynnisyksen ja epäluottamuksen lisääntyneen nopeasti.

2.

Yläkouluikäiset nuoret ovat melko varmoja siitä, että tekoäly tekee tulevaisuudessa tylsät rutiinityöt. Silti he suhtautuvat digitaaliseen teknologiaan ja koneisiin kahtiajakoisesti, eikä moni vastaajista pidä itseään diginatiivina. Suurin osa haluaa tehdä töitä mieluummin ihmisen kuin koneen kanssa ja uskoo sosiaalisten ja viestintätaitojen tärkeyteen.

3.

Kriittistä ajattelua ei pidetä arvossa. Herää kysymys, olisiko kriittisestä ajattelusta syytä puhua enemmän jo peruskoulussa. Kun tietoa etsitään internetistä ja jaetaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, ovat medialukutaito ja -kriittisyys ensiarvoisen tärkeitä. Toisaalta kyselyn pohjalta monet nuoret tunnistavat elämäntaitojen tärkeyden omalle tulevalle työuralleen. Elämäntaitojen hallitseminen helpottaa nuoria mukautumaan tulevaisuuden työelämään ja selviämään suurienkin muutosten keskellä.

tieto

Tieto hyödyntää datakeskeisen maailman mahdollisuudet ja tuottaa niiden avulla arvoa yksilöille, organisaatioille ja yhteiskunnalle. Tavoittemme on olla asiakkaillemme paras kumppani liiketoiminnan uudistamisessa. Ohjelmisto- ja palveluosaamisemme lisäksi hyödynnämme vahvasti yhdessä innovoinnin ja ekosysteemien mahdollisuudet.

www.tieto.fi

NUORI.FI

LASTEN JA NUORTEN SÄÄTIÖ

Yhdelläkään yhteiskunnalla ei ole varaa menettää nuoriaan. Siksi Lasten ja nuorten säätiö auttaa elämän vaikeissa tilanteissa olevia nuoria luovilla ja toiminnallisilla menetelmillä. Näiden avulla nuoret voivat itse vahvistaa elämäntaitojaan ja löytää näin oman paikkansa yhteisössä. Säätiö toimii niin Suomessa kuin kehittyvissä maissa yhdessä paikallisten osaajien kanssa.

www.nuori.fi